

۱۸ تکنیک طلایی برای کتابخوان شدن کودکان و نوجوانان

کتاب خواندن، کودک را در مسیر رشد استعدادها و هدف گذاری مناسب برای زندگی قرار می دهد اما با چه روش هایی می توانیم کودکمان را به کتاب خواندن ترغیب کنیم؟

سید مصطفی صابری | روزنامه نگار

پرونده

مأنوس بودن یا کتاب برابر است با زندگی در کنار بهترین ذهن های جهان، کتاب خواندن یعنی همراه بودن با تجربه های متنوع و زیبا در زندگی. کتاب خوان شدن یعنی عمیق تر فکر کردن، بهتر دیدن دنیا، دور شدن از هیاهو و توهم آگاهی که فضای مجازی به آن دامن می زند و شاید بهترین زمان برای ایجاد و تحکیم این عادت خوب، روزهای کودکی باشد. بسیاری از خانواده ها هم دوست دارند به جای این که فرزندشان به گوشی و تبلت خیره شود، کتاب بخواند تا به یادگیری علاقه مند شود؛ انواع هوش هشت گانه و به خصوص هوش هیجانی اش ارتقا پیدا کند، استعدادهایش کشف و زمینه رشد آن ها فراهم شود، تمرکزش افزایش پیدا کند، به یادگیری و دنیای علم علاقه مند شود و حتی کنار مطالعه غیر درسی، در درس ها موفق شود، دایره لغاتش افزایش پیدا کند و چندین و چند فایده دیگر که مطالعه دارد، اما مشکل این جاست به رغم وجود عناوین جذاب و متنوع برای کودکان و نوجوانان، خیلی از آن ها تمایل زیادی به مطالعه ندارند و به اصطلاح کتاب خوان نمی شوند. در این پرونده ۱۸ تکنیک حیاتی را برای این که کودکان کتاب خوان باشد با هم مرور می کنیم؛ به شرط آن که خودتان حوصله کنید و این مطالب را تا آخر بخوانید.

۱ الگوی خوبی باشید

کودکان بیشتر از هر حرف، نصیحت و توصیه ای، به رفتار ما نگاه می کنند. نمی شود خودمان به بهانه کار و خیلی چیزهای دیگر همیشه گوشی دستمان باشد یا حوصله مطالعه نداشته باشیم و از طرفی از فرزندمان انتظار داشته باشیم مطالعه را جدی بگیرد. وقتی ما برای مطالعه بهانه بیاوریم؛ طبیعتا همین رفتار را به فرزندمان منتقل می کنیم. بچه ها آینه رفتار ما هستند و به شدت از ما تاثیر می گیرند. وقتی یک بچه از نوزادی چشم باز کند و مادر و پدرش را در حال مطالعه ببیند؛ این رفتار را بخشی از زندگی می داند. به شرط این که با مطالعه افراطی و بی توجهی، خاطره بدی از کتاب توی ذهنش حک نکرده باشید. در ضمن اگر تا الان به دلیل مشغله زندگی، مطالعه را جدی نگرفتید به دو دلیل رفتارتان را اصلاح کنید. اول این که الگوی خوبی برای فرزندتان باشید، دوم این که مطالعه کمک می کند والدین بهتری باشید و مهارت های بیشتری در زندگی فردی و اجتماعی کسب کنید و در نهایت کتاب خواندن این فرصت را برای محیط خانه و خانواده فراهم می کند تا در باره موضوعات مختلف صحبت کنند.

۲ رفاقت با کتاب قبل از مدرسه

لازم نیست برای کتاب خوان شدن و ایجاد رفاقت بین فرزندتان و کتاب، حتما تا ناسواد

شدن او صبر کنید. کتاب هایی زیبا با نقاشی های چشم نواز برایش بخريد و بخوانید. اجازه بدهید گاهی بر اساس نقاشی ها خودش یک داستان تعريف کند. از این که یک کتاب، به خصوص شعر را بارها و بارها بخوانید، خسته نشوید. انتظار هم نداشته باشید بچه ۳، ۴ ساله کتاب را پاره نکند و سالم نگه دارد. اگر شب ها برایش قصه می خوانید، سعی کنید همان هم بر اساس کتاب باشد. خلاصه شروع انس گرفتن کودک با کتاب باید قبل از دوران مدرسه باشد. به تازگی کتاب هایی پارچه ای که پاره نمی شوند، کتاب هایی مخصوص حمام و حتی کتاب هایی که تصویر سازی هایش با پازل هستند، ارائه شده که می تواند برای کودکان جذاب، بی خطر و مفید باشد.

۳ انتخاب های جذاب داشته باشید

گام مهم در کتاب خوان شدن فرزند شما این است که با کتاب انس بگیرد. برای همین لازم نیست هر کتابی که می خواند پیام مستقیم داشته باشد و کاملا آموزنده باشد. اجازه بدهید اول کتاب دوست شود و بعد مسیرش را یواش یواش پیدا کند. برای همین کتاب خریدن را به فرایندی جذاب برایش تبدیل کنید. بگذارید داخل کتاب فروشی بگردد، بازی کند و کتاب انتخاب کند. گاهی هم شما کتاب را برایش انتخاب کنید، اما اولویت اول باید این باشد که جلد و صفحات داخلی کتاب جذاب باشد و حس خوبی به کودک منتقل کند. در این بین درباره برخی آثار که ارزان هستند دقت کنید که یا ترجمه ضعیفی دارند، یا تصویر سازی آن ها تولیدی نیست یا محتوای شان ضعیف است. خواندن یک کتاب استاندارد و مناسب بهتر است از چند کتاب ضعیف و بی محتوا. کتاب خوب، می تواند با شعر، قصه و بازی به کودک رفتارهای درست را یاد بدهد. اما اول

با کودک رفاقت می شود.

۴ کودک را تشویق کنید

فرایند کتاب خواندن کودک را جدی بگیرید، هنگام خواندن کتاب او را تشویق کنید، برایش خوراکی بپريد. درباره کتابی که می خواند با او صحبت

و باید گروه بازی و تفریح هم داشته باشد تا برای بچه ها جذاب باشد.

۵ روش های مطالعه را متنوع کنید

کتاب خواندن فقط مطالعه نسخه کاغذی نیست. داستان صوتی، نسخه الکترونیک،

کند. از او بخواهید خلاصه ای از آن چه را خوانده، توضیح دهد. درباره تجربه های تان در کودکی به او بگویید. وقتی کتاب را تمام کرد یک جایزه کوچک به او بدهید و بگویید جایزه بزرگ تر این بوده که لذت یاد گرفتن را تجربه کرده است.

۵ قول و قرار یا چالش خانوادگی بگذارید

می شود در زمان مشخصی از روز یا هفته، زمان خاصی را به مطالعه خانوادگی اختصاص داد تا هر کس کتاب خودش را بخواند. فضا مهیای کتاب خوانی باشد و لذتش هم زیاد شود. در هر کاری پایه داشتن جالب است. ضمن این که وقتی جو خانه در زمان مشخصی به این شکل باشد مانعی برای مطالعه و درک مضمون کتاب وجود ندارد. برای جذاب تر کردن این فرایند می توانید چالش تعريف کنید. یعنی بگویید هر کس کتابش را زودتر تمام کرد یا به فلان صفحه رسید، برنده است. بچه ها بیشتر اوقات این فضای رقابتی را دوست دارند و فرایند کتاب خوانی را برای شان جذاب می کند.

۶ زیاده روی نکنید

نه در کتاب خواندن خودتان، نه در تشویق فرزندتان به کتاب زیاده روی نکنید تا کتاب برایش دافعه نداشته باشد. کودک نباید کتاب و مطالعه را به شکل مانعی بین رابطه والد و فرزندش اش با شما ببیند. همین طور نباید کتاب را تحمیل شده احساس و فکر کنند آن را جایگزین تفریح و بازی برایش کرده اید.

۷ تاثیر رفتار جدی بگیرید

کتابخانه مدرسه و محله، عضویت در یک باشگاه کتاب خوانی، ارتباط با دوستانی که اهل کتاب هستند، تشکیل گروهی از بچه های فامیل یا محله یا مجتمع که کتاب بخوانند، درباره اش صحبت و کتاب ها را با هم مبادله کنند و... هر کدام می تواند عطش بیشتری برای مطالعه در فرزندتان ایجاد کند. گروه های همسن و سال نقش زیادی در مختصات دنیای کودک کان دارند و هویت مهمی به آن می دهند. اگر این هویت درست تعريف شود می تواند چارچوب خوبی برای رفتار کودک تعريف کند. البته در چنین اقدامی هم نباید افراط کرد

همین طور چراغ مطالعه، دفترچه برای خلاصه نویسی، کتابخانه اختصاصی کودک و حتی نشانک های مخصوص خودش. هر کدام از این بهانه های ساده می تواند حس خوبی برای کتاب خوانی فرزندتان ایجاد کند و بداند کتاب خواندن یک فرایند مهم است. فقط مواظب باشید تشریفات کتاب خوانی از خودش جلوتر نرود و این عادت را تبدیل به یک رفتار که از محتوا خالی شده، نکنید.

۱۱ مجلات را نادیده بگیرید

فلسفه مطالعه این است که چیزهای خوب یاد بگیریم و رشد کنیم. مجلات به خصوص در حوزه کودک و نوجوان می توانند هم به سهم خودشان سرگرم کننده، آموزنده و شکل دهنده روحیات فرزندتان باشند، هم عادت مطالعه را در کودکان ایجاد کنند تا آن ها هم کم کم اهل کتاب بشوند. برای همین خرید یا اشتراک مجلات را جدی بگیرید.

۱۲ کتاب های متنوع بگیرید

کتاب خواندن قرار است برای ما سرگرم کننده، کاربردی، دوست داشتنی

و البته آموزنده باشد. گاهی بد نیست برای این که مسیر سرگرمی فرزندتان کتاب باشد برایش کتاب کار دستی، معما، ماز، چیستان، نقاشی، بازی و... بخرید. گاهی متناسب با رشته ورزشی مورد علاقه اش کتاب بخرید. در مواردی کتاب خواندنش را کاربردی کنید. به طور مثال اگر به نجوم، عکاسی و... علاقه دارد کتابی در آن زمینه بخرید تا دنیای مورد علاقه اش حول محور کتاب توسعه پیدا کند.

۱۳ کتاب خواندن را کاربردی کنید

در ادامه نکته قبلی درباره این که به فرزندتان کمک کنید مهارت هایش را به جای تکیه بر فضای مجازی با کتاب افزایش دهد؛ او به صورت عینی و البته نه در قالب یک نصیحت ملال آور، نشان دهید کتاب خوانی چه اثری روی زندگی خودتان داشته است. به طور مثال اگر مطالعه یک کتاب در توسعه فردی شما موثر بوده و اگر یک کتاب باعث شده در زندگی شغلی موفق تر باشید ماجرایش را برای فرزندتان تعريف کنید. گاهی درباره کتاب ها صحبت کنید. به او بگویید اگر جای شخصیت اصلی بود، چه می کرد؟...

۱۴ کودک را به فعالیت های فوق برنامه ترغیب کنید

فعالیت های فوق برنامه مدارس یا انجمن ها و کلاس ها و کارگاه ها باعث می شود کودکان به کتاب خوانی ترغیب شوند. وقتی کودک تصمیم می گیرد یک کلمه برای سر صف مدرسه آماده کند، وقتی تصمیم می گیرد برای کلاس علوم یک تحقیق انجام دهد و وقتی در یک کلاس فوق برنامه شرکت می کند که بچه ها را به مطالعه بیشتر ترغیب می کند؛

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

چهارشنبه ۱۸ مرداد ۱۴۰۲
۲۲ محرم ۱۴۴۵ • ۹ اگوست ۲۰۲۴
شماره ۲۱۲۹۸

۲۴۹۹

همه این ها فرصتی برای مطالعه بیشتر است.

۱۵ کتاب را با فیلم، مستند و... تلفیق کنید

بسیاری از فیلم ها، سریال ها یا مستند ها با جرقه خوبی که در ذهن مخاطب می زند کنجکاوی او را برای مطالعه بیشتر در یک زمینه فراهم می کنند. به طور مثال فیلم «میان ستاره ای» کریستوفر نولان می تواند باعث شود کودکان و نوجوانان علاقه مند به نجوم درباره مفاهیمی چون «سیاه چاله»، «کرم چاله»، مفهوم بُعد و زمان، شوق یادگیری بیشتر و مطالعه پیدا کنند. البته در اجرای این تکنیک باید سن، حوصله و شوق کودک را در نظر گرفت.

۱۶ روی فونت، نور و صفحه آرای حساس باشید

مطالعه باید تجربه ای دلچسپ برای کودک باشد، پس کتابی بخرید که کاغذ استاندارد داشته باشد، رنگ متن چاپی، زمینه آن، اندازه فونت ها و حتی نوع فونت باعث آزار چشم کودک، ایجاد خستگی و خواب آلودگی و... نشود. صفحه آرای خوب و استاندارد داشته باشد. نور محل مطالعه، ویژگی صندلی و میز و... را بررسی کنید تا باعث خستگی کودک نشود و خلاصه جوری باشد که دوست داشته باشد یک کتاب را تمام کند.

۱۷ هدف، نایغه شدن کودک نیست

فراموش نکنید کودک به بازی، کنجکاوی، درک جهان با مشاهده و تجربه نیاز دارد.

کتاب باید کودک را در مسیر رشد استعدادها و نیاز هایش قرار دهد. در دنیای کودک و رویا هایش، همین طور استعداد هایی که دارد به انتخاب بهتر این که چه کتابی برایش جذاب است و باید بخواند، کمک می کند. برای شناختن بهتر این دنیا و حتی ساختنش، مطالعه کتاب های متنوع بسیار اثر گذار است. اما همه این ها باید در این راستا باشد که کودک به بهترین خودش تبدیل شود. قرار نیست همه کودکان در یک زمینه نایغه شوند، محاسبات عددی را ذهنی حل یا پایتخت همه کشور ها را حفظ کنند. یک کودک می تواند فوتبالیست شود، یکی نجار، آن یکی کم دین و...

۱۸ کتاب را با سرگرمی گره بزنید

کتاب باید یک رفیق پایه برای کودک باشد و زمینه سرگرمی و نیاز او به بازی و تحرک را فراهم کند. به طور مثال کتاب آموزش تردستی بخرید و از او بخواهید ترندهای کتاب را اجرا کند. کتاب نمایش نامه بخرید و بگویید بخش هایی از آن را اجرا کند. از او بخواهید با کمک کتاب و خلاقیت خودش بازی های حرکتی و جالب ابداع کند و با دوستانش انجام دهد. چنین کتاب هایی محتوای سرگرم کننده مثل معما، چیستان، سودو کو و آزمون هوش ندارند (نکته ۱۲)، اما نتیجه مطالعه شان سرگرمی و مهم تر توجه به نیاز اصلی بچه ها یعنی بازی با همسن و سالان و تحرک است.